

ιδεάν τοῦ μεγαλείου τῶν θρησκευτικῶν τελετῶν, αἵτινες ἐπὶ τοσοῦτους αἰῶνας παρέσχον εἰς τὸν ἔξοχον τοῦτον ναὸν ζωὴν καὶ σημασίαν, τῆς οποίας οὐδ' ἐλάχιστον ἀνευρίσκει τις τὴν σήμερον ἐν τῇ λατρείᾳ, ἥτις ἀφῆρπασε τὴν θέσιν ἐκείνων. Πιθανὸν ὅτι καθὸ τελεταὶ καθαρῶς ἐκκλησιαστικαὶ τινες τῶν τελευμένων ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ Ἁγίου Πέτρου τῆς Ῥώμης ὑπερτεροῦσι κατὰ τὴν λαμπρότητα τινος τῶν τῆς Ἁγίας Σοφίας, ὡς ἐκείνης τῆς Μεγάλης Εἰσόδου καθ' ἣν ἡμέραν παρίστατο ὁ αὐτοκράτωρ, πλὴν αὕτη ἦντλει περισσότερον μεγαλεῖον ἐκ τῆς παρουσίας αὐτῆς ἀπαρχμύλλου διὰ τε τὸ μεγαλοπρεπὲς καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς ἐθιμοταξίης.

(Ἔπεται συνέχεια).

Ο ΣΤΕΦΑΝΩΘΕΙΣ ΜΟΥΣΙΚΟΣ.

ΔΙΗΓΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ. (1)

Ὁ Λεονῆς ἐσταμάτησεν εἰς τινὰ παλαιὰν οἰκίαν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ρουσώ, ἐνοικιασθεῖσαν δι' αὐτὸν, ὑπὸ τοῦ φίλου του Σάνδερ. Ἡ Γεσουάλη, εἰς ἣν τὸ ὄνομα μόνον τῶν Παρισίων ἐπροξένει ἀπερίγραπτον χαρὰν, ἥνοιξε τὸ μικρὸν τῆς παράθυρον ὅπως θαυμάσῃ τὴν μεγαλόπολιν ταύτην, τὴν ὁποίαν πρὸ μικροῦ ἐν καιρῷ νυκτὸς εἶχε διέλθει· ἀλλ' ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν τῇ ἐπροξένησεν ὁ ὀλίγον διασκεδαστικὸς ὀρίζων, ὁ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς, καὶ ἡ σκοτεινὴ ὁδὸς, ἡ πλήρης λάσπης, ἐν ᾗ ἔκειτο ἡ οἰκία τῆς, δὲν ἦτο παντάπασι εὐχάριστος. Ὁ ἔρως ὅμως τῇ παρίστα εἰσέτι ἐν τῇ φαντασίᾳ τῆς τὰς μεγάλας γραμμάς τῆς ἀρχιτεκτονικῆς καὶ τὸ μεγαλοπρεπὲς φῶς τῆς προσφιλοῦς τῆς Ῥώμης. Ἐμειδία ἐκ τοῦ ὕψους τοῦ παραθύρου τῆς θεωροῦσα τὸ δυσῶδες χάος τὸ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ἐκτυλισσόμενον, ὥσπερ ἔβλεπεν ὑπὸ τὰ δένδρα τοῦ Monte-Pincio τὴν σειρὰν ἐκείνην τῶν κωδωνοστασίων καὶ τῶν θόλων τῶν ἐκτεινομένων μέχρι τοῦ Βατικανοῦ, τοῦ ὁγδοῦ τούτου λόφου τοῦ ὑπὸ τοῦ Μιχαὴλ Ἀγγέλου προστεθέντος εἰς τὴν πόλιν τοῦ Ῥωμύλου.

Ὁ Σάνδερ ὡς φίλος καὶ ζωγράφος ἐνταυτῷ ἐθαύμασε τὴν ὠραιότητα τῆς Γεσουάλης, καὶ μεγάλως ἐχάρη διὰ τὴν ἀφίξιν τῆς.

— Πῶς εὐρίσκεις τὴν κατοικίαν ταύτην, ἦν σοὶ ἐξέλεξα; ἠρώτησε τὸν Λεονῆν.

— Ὁμοίαν φωλεᾷς ἐπὶ στέγῃς, εἶπεν ὁ νέος μουσικὸς ἐναγκαλισθεὶς τὴν Γεσουάλην.

— Φωλεᾷ! οἰκία διακοσίων φράγκων, εἶπεν ὁ Σάνδερ. Τὰ ἐνοίκια, φίλε μου, εἶναι ἀκριβώτατα ἐνταῦθα ἀπὸ τὸ 1830, καὶ ἠθέλησα νὰ σοὶ κάμω οἰκονομίαν μέχρις ὅτου δοθῇ ἡ πρώτη παράστασις τῆς Κλεοπάτρας σου.

— Ἔστω, ἀπήντησεν ὁ Λεονῆς μετὰ θλίψεως, θὰ ζήσωμεν ὀλίγον στενοχωρημένα, ἀλλ' ὅταν τις ζῇ ἐν τῇ ἔρωτι καὶ τῇ ἐλπίδι ζῇ ὡς ἑκατομυριοῦχος.

— Δὲν ἐννόησες τὸν σκοπὸν μου; εἶναι ἀδύνατον νὰ τὸν μαντεύσῃς, ὅθεν καὶ σοὶ τὸν φανερώνω· ἐξελεξάμην τὴν κατοικίαν σου ἐν τῇ ὁδῷ ὅπου ὁ περίφημος μουσικὸς Ἰωάννης Ἰακώβος Ρουσώ κατῴκει μετὰ τῆς συζύγου του.

— Εἶναι ἀληθές; εἶπεν ὁ Λεονῆς.

— Ἀληθέστατον, ἐπανελάθεν ὁ Σάνδερ. Στοιχηματίζω ὅτι κατόκησεν εἰς τὸ τέταρτον τοῦτο πάτωμα καὶ ὅτι συνέθετο ἐνταῦθα μετὰ τῶν δύο τούτων παραθύρων τὸ μελόδραμά του.

— Εἶναι δυνατόν, ἐφώνησεν ὁ Λεονῆς, θεωρῶν πέριξ αὐτοῦ, ὁ Devin du Village νὰ συνετέθῃ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ ὑπερώου!

— Τέλος ἂν δὲν συνετέθῃ ἐδῶ, θὰ συνετέθῃ ἐντὸς τοῦ γειτονικοῦ, καὶ ἦτον εὐτυχέστερος ἐνταῦθα παρ' ἐὰν κατόκει εἰς Τριάνον.

— Τίς σοὶ τὸ εἶπεν;

— Ὁ ἴδιος! ὁ ἴδιος! Ἰδοὺ τὸ σύγγραμμά του, ἐπιγραφόμενον Confession, τὸ ὁποῖον περιέχει ἐνθουσιώδη διθύραμβον ἀναφερόμενον εἰς τὸν ὁδὸν Plâtrière, αὐτὴν ἥτις φέρει σήμερον τὸ ὄνομά του... Ἀνάγνωσον τὸ χωρίον... Εἶναι ἐξάισιον, ὡς παρηγορία διὰ τοὺς νέους μουσικοὺς· δὲν εἶναι ἀληθές;

— Μάλιστα ταῦτα ἐνθαρρύνουν, εἶπεν ὁ Λεονῆς κλείων τὸ βιβλίον.

— Ὁ καλὸς ἐκεῖνος Ρουσώ, ἐπανελάθεν ὁ Σάνδερ, ὅστις ἀναφέρει μεθ' ἡδονῆς τὰ γεύματα, ἅπερ μετὰ τῆς συζύγου του ἐλάμβανε, θεωρῶν διερχόμενον τὸ πλῆθος, ἐδῶ μάλιστα ἐπακουμβῶν, ἐπὶ τοῦ παραθύρου τούτου, καὶ ὁποῖα γεύματα! Τὴν περιγραφὴν ἔχομεν εἰς τὰς ἐξομολογήσεις του· τεμάχιον τυροῦ, κεράσια καὶ ἡμίσειαν φιάλην οἴνου! Ὡ μεγάλες ἄνερ! Ἐνῶ ἔτερπε διὰ τοῦ ἀριστοτεχνήματός του τὴν αὐλὴν καὶ τοὺς πολίτας ἀντέγραφε μουσικὴν διὰ νὰ ζήσῃ! ἔτρωγεν ὡς ἐπαίτης! ἀλλ' ἡ ἀνάμνησις τῶν ἀρθρίων αὐτοῦ δείπνων τῷ ἐπροξένει μεγαλειτέραν

εὐδαιμονίαν μετὰ εἴκοσιν ἔτη! Καὶ ἔπειτα τολμῶμεν νὰ παραπονώμεθα ἡμεῖς, ἀφοῦ ὁ συγγραφεὺς τῆς Νέας Ἑλοῖσης ἐξώδευε δέκα λεπτὰ ὅπως δειπνήσῃ μετὰ τῆς συζύγου του, ψάλλων στίχους τοῦ μελοδράματος του.

— Καὶ ὁ φιλόσοφος ἔθετεν εἰς πράξιν τὴν φιλοσοφίαν του, εἶπεν ὁ Λεονῆς, πρᾶγμα δύσκολον παρὰ τοῖς φιλοσόφοις.

— Ὅφείλεις ὅθεν νὰ ἦσαι εὐγνώμων πρὸς ἐμέ, εἶπεν ὁ Σάνδερ, διότι σοὶ ἐπρομήθευσα ἕνα ὑπερῶν, ἐμπερικλεῖον μίαν τόσῳ ὑψηλὴν ἠθικότητα. Δὲν θὰ τολμήσῃς πλέον νὰ παραπονεθῇς οὔτε διὰ τὴν τύχην σου, οὔτε διὰ τὸ γεῦμά σου, διότι οἱ τέσσαρες οὗτοι τοῖχοι ὑπῆρξαν ὁ πύργος τοῦ μεγαλειτέρου μουσικοῦ τοῦ δεκάτου ὀγδόου αἰῶνος . . .

— Σὰς παρακαλῶ, διέκοψεν ὁ Λεονῆς, ὁ Ρουσσὸς δὲν συνέθεσεν εἰμὴ τὸ *Diven Village*, ἐνῷ ὁ Γρετρύ ἐδωσεν ὀγδοήκοντα τέσσαρα μελοδράματα, ἐκτὸς δὲ αὐτοῦ ἔχομεν τὸν Φιλίδωρον, τὸν Μονσινὺ, τὸν Δαλαιηράκ . . .

— Οἷτινες ἀπέθανον ὅλοι πένητες· ἐπὶ τῶν ὑπερῶν κατοικοῦντες, διότι ἐλάβανον ἐξ μόνον λίρας δι' ἕκαστον ἔργον των, ἀνέκραξεν ὁ Σάνδερ· ἀπέθανον ὡς ὁ Ἰώδ χωρὶς ποτὲ νὰ παραπονεθῶσι. Τὸ παράπονον εἶναι νέον πρᾶγμα παρὰ τοῖς καλλιτέχναις· ἐγεννήθη τὸ 1830 μετὰ τῆς ἐπιθυμίας τοῦ ἑκατομμυρίου. Ἄλλοτε οἱ ζωγράφοι, οἱ μουσικοὶ, οἱ ποιηταὶ ἐγνώριζον ὅτι ἐγεννήθησαν μόνον διὰ νὰ δοξασθῶσι, καὶ ὅταν ἐφημερίς τις ἀφιέρου τέσσαρας μόνον γραμμὰς πρὸς ἔπαινόν των ἐκοιμῶντα νύσταις καὶ δὲν ἔβλεπον εἰμὴ τὴν μετὰ θάνατον δόξαν· ἡ παροῦσα ζωὴ οὐδὲν ἤξιζε πλέον παρ' αὐτοῖς. Σήμερον ὅμως οἱ καλλιτέχναι ἄλλως σκέπτονται· ἡ ζωὴ θεωρεῖται παρ' αὐτῶν ὡς τι πολύτιμον, καὶ τὰ χρήματα ὡς ἀναγκαῖον πρᾶγμα. Οἱ μεταγενέστεροι οὐδὲν φροντίζουν περὶ αὐτῶν. Καὶ ἐγὼ δὲ ἀκολουθῶ τὰς σκέψεις τοῦ αἰῶνος μου. Ἐπεθύμουν νὰ εἶμαι πλούσιος καὶ νὰ διατηρῶ τράπεζαν ἀνοικτήν ὡς ὁ Βαλτάσαρ· καὶ σὺ δὲ, Λεονῆ, τὰ αὐτὰ ὡς ἐμέ πιστεύω σκέπτεσαι· εἰπέ μοι εἰλικρινῶς, δὲν ἐπεθύμεις καλλίτερον ἑκατὸν χιλιάδων φράγκων εἰσόδημα ἢ ὅλα τὰ χειροκροτήματα τῶν μεταγενεστέρων;

— Φίλε μου, τῷ εἶπεν ὁ Λεονῆς, εἶσαι μόνος ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ, ἀλλ' ἡμεῖς εἴμεθα δύο. Μόνος ἔαν ἦμην, ὡς σὺ, ἤθελον ὑποφέρει ἀγογγύστως καὶ θαρράλως ὅλας τὰς στερήσεις τῆς ζωῆς. Ἀλλὰ τὸν ἥρωισμὸν τοῦτον δὲν ἔχω δικαίωμα νὰ ἐπιβάλω

καὶ εἰς τὴν νεάνίδα ταύτην, τὴν ἐγκαταλείψασαν τὰ πάντα ὅπως με ἀκολουθήσῃ· με ἠκολούθησε δὲ ὅχι διὰ νὰ εὕρῃ τὴν δυστυχίαν καὶ ν' ἀποθάνῃ τῆς πείνης εἰς τὰ ὑπερῶα. Οἱ μὴ ἔχοντες γυναῖκα ἐκεῖνοι δὲν παραπονοῦνται. Τὸ ὑποφέρειν εἶναι εὐκὸλον ὅταν ἦναι τις μόνος· νὰ βλέπῃ ὅμως ἄλλον ὑποφέροντα εἶναι σπαραξικάρδιον. Ἰδὲ τὴν ὠραίαν Ῥωμαίαν μου πῶς πηγαينوέρεται με ἀξιοζήλευτον ἀμεριμνησίαν! διασκεδάζει διακοσμοῦσα τὸ ὑπερῶν της καὶ ψάλλουσα εὐχαριστηρίου δεήσεις πρὸς τὸν Θεόν. Ἡ καρδίᾳ μου σπαράσσει ὅταν τὴν βλέπω τόσῳ ἀφωσιωμένην εἰς τὸ μέλλον της, τὸ ὅποιον ἐγὼ ὀφείλω νὰ τῇ παρασκευάσω. Πιστεύει εἰς τὸ ἔργον μου, ἡ δὲ πίστις της αὕτη θὰ ἀπέσπῃ τὰ δάκρυά μου, ἂν δὲν τὰ ἐμπόδιζον νὰ ρεῦσωσιν. Ἀφιεροῦται καθ' ὅλοκληρίαν εἰς ἐμέ, οὐδὲν τὴν ἀνησυχοῦν αἱ στερήσεις μας. Αὐρίον ὅμως πρέπει νὰ τῇ προσφέρω ὅτι σήμερον τῇ ἑλλείπει.

— Καὶ στερεῖται πολλῶν πραγμάτων; ἠρώτησεν ὁ Σάνδερ.

— Εἶναι εἰσέτι ἐνδεδυμένη ὡς ἦτον ἐν τῷ ἐν Ῥώμῃ κήπῳ της. Πρέπει νὰ τὴν ἐνδύσω κατὰ τὸν συρμὸν μὲν, ἀλλὰ με ἀπλότητα.

— Θὰ εὕρῃς εἰς τὸ *Temple* ἐνδυμὰ καλὸν καὶ εὐθηρὸν, καὶ πῖλον δέκα φράγκων· ἐκεῖ βοστρυχίζεται ἡ ἀρετὴ.

— Πτωχὴ κόρη! ἐπιθύρυσεν ὁ Λεονῆς ἀπομάσσω ἐν δάκρυ.

— Καὶ ἔπειτα, εἶπεν ὁ Σάνδερ, θὰ ψάλλωμεν μαζί·

Κακὸν δὲν εἶν νὰ κατοικῇ ὁ νῆος εἰς ὑπερῶν.

ὡς εἶπεν ὁ ποιητής.

— Ἀλλ' οἱ ποιηταὶ δὲν γνωρίζουν τί λέγουν, εἶπεν ὁ Λεονῆς· ἐν πάσῃ ἡλικίᾳ τὸ ὑπερῶν δὲν εἶναι εὐχάριστον. Ἐὰν ἀκολουθήσωμεν τὰ ἀποφθέγματα των, θὰ φυλακισθῶμεν εἰς τὰ κωδωνοστάσια τῶν χωρίων μας. Ὁ εἰκοσαετής καλὸν εἶναι νὰ διαπλῇ τὰς θαλάσσας ἐπὶ τοῦ καταστρώματος πλοίου τρέχοντος δεκατέσσαρα μίλια τὴν ὥραν καὶ προσορμιζομένου εἰς Κεϋλάνην, εἰς Μαδράς εἰς Ἰάβαν εἰς τὰς νήσους τοῦ Ὠκεανοῦ καὶ εἰς πᾶν σημεῖον τῆς γῆς, καὶ μετὰ πενταετὴ ὑπερωκεάνειον θαλασσοπλοῖαν νὰ ἐπιστρέψῃ εἰς τὴν πατρίδα του πλήρης νέων ἰδεῶν. Οὗτος δύναται νὰ γίνῃ καλὸς καλλιτέχνης καὶ μουσικὸς, ὡς ἐξερχόμενος τοῦ ὠδείου τῶν Θεῶν.

— Βεβαιότατα, ταῦτα χορηγοῦν καλλιτέρας· ἐμπνεύσεις ἀπὸ ἑνα ὑπερῶν, εἶπεν ὁ Σάνδερ.

Ὁ Λεωνῆς ἐνῶ ὠμίλει εἶχε τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ προσηλωμένους ἐπὶ τῆς ὥρας τοῦ Γεσουάδης, ἥτις, ἀφοῦ διηυθέτησε τὰς τέσσαρας ξυλῖνας ἑδρας καὶ τὴν μικρὰν τράπεζάν της, τὰ μόνα ἑπιπλα τῆς μικρᾶς αἰθούσης της, εἶχεν ἀκοιμηθεῖς ἐπὶ τοῦ παραθύρου καὶ πρρετῆρει γελῶσα τὰς μακρὰς σειρὰς τῶν μαύρων κκπινοδόχων τῶν οἰκίων.

— Καὶ ποίαν ἡμέραν σκοπεύετε νὰ ἐπισκεφθῆτε τὸν διευθυντὴν τοῦ μελοδράματος; ἠρώτησεν ὁ Σάνδερ.

— Ὡ! ἴσως ἐβράδυνα πολὺ, εἶπεν ὁ Λεωνῆς· κινδυνεύει τις νὰ χάσῃ ὀλόκληρον ὑπόθεσιν, ἀφίων νὰ παρέλθωσιν εἰς μάτην ὀλίγα λεπτὰ τῆς ὥρας. Σήμερον θὰ μεταβῶ παρ' αὐτῷ, καὶ ἐὰν γίνω δεκτός, εὐκόλως θὰ εὕρω προκαταβολὰς ἐπὶ τοῦ ἔργου μου. Ὑπάρχουν μεσίται πρόθυμοι νὰ τρέξωσιν εἰς βοήθειαν τῶν πρώτῃν φορὰν παραστάντων εἰς τὸ θέατρον, τῶν ἐχόντων περισσοτέρας ἰδέας παρὰ χρήματα. Ἐὰν εὕρισκον προκαταβολὴν χιλίων ταλλήρων ἐπὶ τῆς Κλεοπάτρας μου, δὲν θὰ ἠγόραζον ἑνδυμα καὶ πῖλον ἐκ τοῦ Temple, καὶ θὰ ἀνεχώρουν πάραυτα ἐκ τοῦ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ρουσῶ ὑπερφύου. Εὐτυχῶς εἶχον οἰκονομήσει ἐγὼ ἐν Ῥώμῃ τὴν ἑνδυμασίαν μου, ὅτε ἐπρόκειτο νὰ στεφανωθῶ, διότι ἤμην πάντοτε περρημελημένος. Πηγαίνω νὰ ἐνδυθῶ καὶ νὰ τρέξω εἰς τὸ θέατρον.

— Θὰ σὺ συνοδεύσω, εἶπεν ὁ Σάνδερ.

— Καλὰ, ἀλλὰ θὰ μὲ περιμείνης εἰς τὴν αἴθουσαν . . .

— Ἐννοεῖται, διότι δὲν τολμῶ νὰ παρουσιασθῶ ἐγὼ εἰς ἕνα ὑπάλληλον μὲ τὰ εὐτελῆ ταῦτα ἑνδύματα. Μετὰ τὴν ἀποτυχίαν τοῦ ἔργου μου οἱ Γάμοι τῆς Θέτιδος ἐπώλησα τὴν πολυτελῆ ἑνδυμασίαν μου, καὶ ἔκτοτε, ἐπειδὴ ζωγραφίζω πάντοτε τὰς μυθολογικὰς γυμνότητας, λησμονῶ νὰ ἐνδυθῶ.

Ἐνῶ ἔλεγον ταῦτα, ὁ Λεωνῆς ἐνεδύθη τὴν θρικυβευτικὴν τοῦ ἀκαδημαϊκῆν ἑνδυμασίαν, καὶ ἀφοῦ ἐναπέθηκε τρυφερὸν ἀσπασμὸν ἐπὶ τοῦ μετώπου τῆς Γεσουάδης, διευθύνθη εἰς τὴν τότε βασιλικὴν ἀκαδημίαν τῆς μουσικῆς.

Ὁ διευθυντὴς τοῦ θεάτρου ἦτον ἄνθρωπος εὐφυῆς, εὐχαρὶς καὶ εὐπροσῆγορος, ὁμοιάζε τὸν Μάγιερβερ ἐκεῖνον, τὸν φέροντα παντοῦ τὴν εὐτυχίαν, ἐν τῇ ιδιότητι τοῦ Λυρικοῦ. Δὲν εἶχε τὴν ὑπερηφάνειαν τοῦ ὀπιπλοῦτου, ὡς πάντες οἱ νοήμονες ἄνθρωποι οἱ ἀναβάντες εἰς ὑψηλὴν τινα

θέσιν. Ἦτο εἷς ἐξ ἐκείνων τῶν πνευματωδῶν Παρισινῶν, τῶν προωρισμένων νὰ καθέξωσιν ἑδρὰν ὑπουργοῦ, διευθυντοῦ θεάτρου ἢ ἀκαδημαϊκοῦ. Ἀπέκρυπτε τὴν σφοδροτέραν ἡδυπάθειαν ὑπὸ ἐξωτερικὸν νυσταλέον, καὶ τὰς ἰδιοτρόπους ὁρέξεις τοῦ καλλιτέχνου ὑπὸ περικάλυμμα ἀπλοῦν. Ἦτο ἀγαθὸς ὡς ὅλοι οἱ ἐπισθοδρομοῦντες ἐνώπιον πυρετώδους ἐργασίας· ἀπαιτούσης μοχθηρίαν. Συμπαθητικὸς φύσει ἄνευ προμελέτης ἐλάτρευε τὰ πλούτη, ὅχι διὰ νὰ ἀπολαμβάνῃ τὴν ζωὴν ἐκείνην ὑπόκληψιν τὴν συντροφεύουσιν τὰ χρήματα, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀνταλλάσῃ δι' αὐτῶν τὰς πλεονεκτικὰς τῆς ζωῆς του στιγμὰς.

Ὁ θαλαμηπόλος ἀνήγγειλε τὸν Κ. Λεωνῆν Π. πρωταγωνιστὴν τῆς Ῥώμης.

— Ἄς εἰσέλθῃ, εἶπεν ὁ διευθυντὴς ὀσφραινόμενος φύλλον ῥόδου.

Ὁ Λεωνῆς εἰσῆλθε φέρων ὑπὸ μάλῃς τὸ μελοδράμα του, ὁ δὲ διευθυντὴς ἠγέρθη, ἔτεινε τὴν χεῖρά του εἰς τὸν νέον στεφανηφόρον καὶ τὸν παρεκάλεσε νὰ καθήσῃ.

Ἡ ὑποδοχὴ αὕτη ἐνεθάρρυνε τὸν Λεωνῆν ὅπως ἐξηγήσῃ ἐν ὅλῃ τῇ λεπτομερείᾳ τὰ περὶ τοῦ μελοδράματός του εἰς τὸν διευθυντὴν, ὅστις ἠκούζετο προσεκτικῶς καὶ μὲ ἐνδιαφέρον μάλιστα τὴν διήγησιν τοῦ νέου μουσικοῦ. Μειδιάμα θλιβερὸν ἐπλανᾶτο ἐπὶ τῶν χειλέων του, μειδιάμα προκαλούμενον συνήθως ἐκ τῆς ἀπλότητος καὶ τῆς ἀπειρίας. Ὅταν δὲ ὁ Λεωνῆς ἐτελείωσεν τὴν ὁμιλίαν του ὁ διευθυντὴς τῷ εἶπε·

— Κύριε, δὲν ἀμφιβάλλω ποσῶς περὶ τῶν προτερημάτων τὰ ὅποια περιέχει τὸ μελοδράμα σας. Ὁ τίτλος σας, ὡς πρωταγωνιστοῦ, εἶναι ἀρκούσα ἐγγύησις περὶ τῆς ἀξίας τοῦ μουσικοῦ σας ἔργου· ἀλλ' ὅπως ἀναβῇ τις ἐπὶ τῆς σκηνῆς πρέπει νὰ υποβληθῇ εἰς δοκιμασίαν· εἰς τὸ θέατρον τοῦτο παρίστανται τὰ ἔργα τῶν ὀνομαστοτέρων μουσικῶν, οἵτινες ἔρχονται νὰ καθιερώσουν τὴν φήμην των. Δαπάνη 100,000 φράγκων εἶναι ἀπαραίτητος ὅπως ἀναβιβασθῇ μελοδράμα ἐκ πέντε πράξεων ἐπὶ τῆς σκηνῆς, καὶ αὐτὸς μόνος ὁ λόγος ἐμβάλλει εἰς μεγάλας σκέψεις ἕνα διευθυντὴν τὴν μεριμνῶντα ὑπὲρ τῶν υποθέσεων του. Ἐπὶ τοῦ χάρτου ἐχαράξατε μεγαλοπρεπεῖς καλλωπισμοὺς, λαμπρὸν ἱματισμὸν τῆς σκηνῆς, καὶ δὲν ἐξωδεύσατε οὐδὲ λεπτόν. Ἄν ὅμως θελήσω νὰ πραγματοποιήσω ἐγὼ τὰ ὀνειροπολήματά σας θὰ ἐξοδεύσω 100,000 φράγκα. Ἀγνοεῖτε τὰ καθ' ἕκαστα τῆς παραστάσεως, προπάντων δὲ τὰς

λεπτομερείας τῶν ἐξόδων. Διὰ μίαν τριήρη χρυσίν, παραδείγματος χάριν, μεῖς ἰστούς ἐλεφαντίνους, μεῖς ἰστία ἐκ πορφύρας, οἷα πρέπει νὰ ᾔηται ἡ τριήρης τῆς Κλεοπάτρας, θὰ χάσω ὅ,τι ἐκέρδισα ἀπὸ τὴν Ροβέρτον τὸν Διάβολον, ἐνῶ ὁ συγγραφεὺς δὲν ἐξώδευσεν εἰμὴ ἐν φύλλον χάрту. Θέλετε νὰ σὰς δώσω μίαν συμβουλὴν λογικὴν, φίλτατε καλλιτέχνα;

Ὁ Λεονῆς ὅλως τεταραχμένος ἐνευσεν ἀρνητικῶς, ἀλλ' ὁ διευθυντὴς ἐξηκολούθησεν.

— Ἐπειδὴ δὲν μετεφράσατε εἰσέτι τὴν Κλεοπάτραν σας εἰς τὴν γαλλικὴν γνῶσσαν, δύνασθε νὰ συντομεύσητε τὸ ἔργον σας, περιορίζοντες τὰ μέρη του. Οὕτω δὲ περιορισμένον δύναται νὰ παρασταθῇ εἰς τὸ κωμικὸν θέατρον εἰς τὸ ὅποιον, ἂν καὶ ᾔηται προωρισμένον διὰ τὰς κωμωδίας, παρεστάθησαν δύο ἀριστουργήματα τραγικὰ ἡ Ζαμπα καὶ ὁ Prè-aux-Cleres.

Ταῦτα εἰπὼν ὁ διευθυντὴς ἠγέρθη καὶ παρετήρησε τὸ ὠρολόγιόν του, ὅπερ εἰς τὴν γλῶσσαν τῶν εὐγενῶν δηλοῖ «δὲν ἔχετε νὰ περιμένητε τίποτε, εἶναι καιρὸς ν' ἀναχωρήσητε. ἔχω ἄλλην ἐργασίαν.»

— Λοιπὸν, εἶπεν ὁ Λεονῆς ἐγειρόμενος μετὰ γυνῆν, δὲν δύναμαι νὰ ἐλπίζω ἄλλην ἀκρόασιν;

— Πρακτερήσατε, Κύριε, τὰ χαρτία ταῦτα. Ἐκεῖ εἶναι ὁ Σαουλ, ὁ Σαρδανάπαλος, ὁ Ἀννίβας, ὁ Βροῦτος, ἡ Κλητεμνίστρα, ἡ Ἰεριχὼ, ὁ Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος, ὁ Πρίαμος, ἡ Ζηνοβία, ὁ Μωάμεθ, τέλος ὅλη ἡ ἱστορία εἰς πέντε πράξεις, περιμένουσα ἀκρόασιν ἀπὸ τὸ 1812, καθ' ἣν ἐποχὴν ἐτέθησαν τὰ βραβεῖα τῆς Ῥώμης καὶ τοῦ Ἰδείου. Ὁ εἰσερχόμενος εἰς τὸ οἰκοδόμημα τοῦτο δὲν πρέπει νὰ εἴπῃ ὡς εἰς τὴν ποίησιν, εἶμαι ὁρέστικος ἢ μᾶλλον Ἀγαμέμνων, ἀλλὰ εἰμὶ Ῥοσσίνης, Μάγιερθερ, Ἐρόλδος. Σὰς ὁμιλῶ μετὰ εὐχρίνειαν, ἥτις εἶναι προτιμότερα ἀπὸ μυρίου ματαίους καὶ ψευδεῖς ἐπαίνους. Εὐτυχῶς εἴσθε νέος καὶ τὸ μέλλον σας εἶναι εὐρὺ· ἔχετε πλεονεκτήματα, ἡ ἐπιτυχία θὰ ἐπέλθῃ.

Ὁ τόνος μετὰ τὸν ὅποιον ἐπρόφερε τοὺς λόγους τούτους ἐμετρίασε τὴν πικρίαν τοῦ ἀτυχοῦς νέου, ὅστις ἐθλίψε τὴν ἐκταθεῖσαν τοῦ διευθυντοῦ χεῖρα καὶ ἐξῆλθε φέρων μαζί του τὸ μελόδραμα του.

Ἡ φωνὴ τῆς Γεσουάλδης κατῴρθωσε νὰ ἐπαγαφέρῃ τὴν γαλήνην εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ ἀποπεμφθέντος μουσικοῦ. Ὡμοίαζεν αὕτη εἰς τὰς κρίσεις ταύτας στιγμάς τὸν ἄγγελον τῆς ἐλπίδος

τὸ γαληνιαῖον τῆς βλέμμα ἀπειμάκρυνε τὰς τρικυμίας, αἱ δὲ διαχύσεις τῆς τρυφερότητος ἀνεκούφιζον τὴν καρδίαν καὶ ἔφερον λήθην εἰς πᾶν ὅ,τι δὲν ἦτο ἐκείνη. Ἡ γυνὴ ἐνθαρρύνει συχνάκις τὰς ἀδυναμίας τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὰς κρίσεις περιστάσεις τῆς ζωῆς, ἡ δὲ αὐτοχειρία εἶναι πράξις ἐσχάτης ἀπελπισίας, βοηθουμένη ὑπὸ τῆς ἐρημίας.

Ὁ Λεονῆς ἐπεδόθη ἀμέσως εἰς τὴν ἐπεξεργασίαν τῆς Κλεοπάτρας του, περιορίσας αὐτὴν εἰς τρεῖς μόνον πράξεις, ὅπως παρασταθῇ εἰς τὸ κωμικὸν θέατρον. Ὁ Βροῦτος θυσιάζων τὰ τέκνα του ἦτον ἡρωϊκώτερος ἢ τοῦ Λεονῆ. Ἡ μάχη τοῦ Ἀκτίου κατεστράφη ἐν τῇ ναυαγίῳ τούτῳ. Ἡναγκάσθη προσέτι νὰ θυσιάσῃ ἕνα χορὸν ἀξιόλογον, ἐν γεῦμα αἰγυπτιακὸν διδόμενον εἰς τὸν Μάρκον Αὐρήλιον, καὶ ὅλον τὸ μέρος τῆς Ταρσοῦ καὶ τοῦ Κύδνου.

Συνεχῶς ὁ Σάνδερ ἐπεσκέπτετο τὸ ὑπερῶν τοῦ φίλου του καὶ ἐψιθύριζεν ἐρωτικά ἁσμάτια εἰς τὸ οὖς τῆς Γεσουάλδης, ἥτις ἐμειδία χωρὶς νὰ τὰ ἐννοῇ. Ὁ δὲ Λεονῆς ἐψάλλεν ἐνίοτε μελωδίας τινὰς μετὰ λέξεις γαλλικάς, καὶ τὸ κοινόν, ἀποτελούμενον ἐκ δύο προσώπων, ἐχειροκρόται ὡς εἰς ἄνθρωπος καὶ ἐθαύμαζε τὴν εὐφυίαν τοῦ συγγραφέως.

Ἐὰν ὁ τίτλος τοῦ πρωταγωνιστοῦ τῆς Ῥώμης δὲν ἀνοίγῃ πάντοτε εἰς νέον συγγραφέα μουσικῆς τὴν θύραν τοῦ θεάτρου, παρέχει ὅμως εἴσοδον ἐλευθέραν εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διευθυντοῦ αὐτοῦ. Ὁ θαλαμηπόλος προσκλίνει ἐνώπιόν του ὁ δὲ θυρωρὸς τῷ μειδιᾷ. Τοῦτου ἕνεκα δὲν πρέπει νὰ ἀπορήσωμεν ἐν μάθωμεν ὅτι ὁ Λεονῆς εὗρε τὴν αὐτὴν εὐνοϊκὴν ὑποδοχὴν καὶ παρὰ τῷ διευθυντῇ τοῦ κωμικοῦ θεάτρου. Ὡμίλησε μετ' αὐτοῦ περὶ διαφόρων ἀντικειμένων τῆς Ῥώμης ἐπὶ πολλὴν ὥραν καὶ μετὰ πολλὴν οἰκειότητα, Ἐπὶ τέλους δὲ τῷ παρουσίασε τὸ ἔργον του, ἐκθέσας ἐν συντομίᾳ τὸν σκοπὸν του.

— Ἀφήσατέ μοι τὸ μελόδραμά σας, καὶ εἰς τὸ τέλος τῆς ἐβδομάδος σὰς περιμένω.

Μετὰ παρέλευσιν πολλῶν ἡμερῶν, ἃς διήλθεν ὁ Λεονῆς ἐν τῷ μέσῳ τῶν ἐλπίδων καὶ τῶν μειδιαμάτων τῆς Γεσουάλδης, ἐπανελάβε τὴν πρὸς τὸ κωμικὸν θέατρον ὁδόν. Πρὶν ὅμως φθάσῃ εἰς τὴν θύραν τοῦ γραφείου τοῦ διευθυντοῦ συνήντησε τὸν θυρωρὸν αὐτοῦ, ὅστις τῷ εἶπεν

— Ἄ! Κύριε, μᾶς ἐφέρατε ἀληθῶς κωμικὸν μελόδραμα! Εὖγε! πρέπει νὰ κάμῃτε δοκιμὰς, διότι δὲν ἔχομεν ἄλλο. Ὁ Κ. διευθυντὴς σὰς ἀναμένει.

Ὅταν ἡ εἰμαρμένη διασκεδάζῃ κατατρέχουσά τινα, εἶναι πολὺ τοῦ Νέρωνος εὐφυστέρα, ὅπως συνθέσῃ τὸ μαρτυρολόγιον τῶν καλλιτεχνῶν τῆς.

Ὁ Λεονῆς, ἐχάρη ὑπερμέτρως μαθὼν ταῦτα παρὰ τοῦ θυρωροῦ, ὅστις ἐγνώριζεν, ὡς ὅλοι οἱ τοῦ θεάτρου ἄνθρωποι, τὸ μυστήριον τῆς κωμωδίας. Γινώσκων δὲ ὅτι ποτὲ καλὴ τις εἰδήσις δὲν φθάνει ταχέως εἰς τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ τὴν μάθῃ, παρεκάλεσε στενωδῶς τὸν θυρωρὸν νὰ τῷ εὕρῃ ἄνθρωπὸν τινα, ὅπως τὸν ἀποστείλῃ εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἡ παράκλησις ἐξετελέσθη ἀμέσως καὶ ὁ Λεονῆς ἔγραψε διὰ μολυβδοκονδύλου πρὸς τὴν Γεσουάλδην τὰ ἐξῆς.

« Ἀγγελέ μου! Ἀρχίζω τὰς δοκιμὰς τοῦ μελοδράματός μου· τὸ προσωπικὸν δόλοκληρον τοῦ θεάτρου εἶναι ἐνθουσιασμένον ὑπὲρ τοῦ ἔργου μου. Ἐλπίζω μεγάλῃν ἐπιτυχίαν, ἥτις θὰ σώτῃ καὶ τὸ κωμικὸν θεάτρον. Τέλος ἐπέτυχ'! »

Ἀφοῦ δὲ τὸ ἐσφράγισεν ἔθεσε τὴν χειρὰ του εἰς τὸ θυλάκιόν του, ὅπως εὕρῃ νόμισμά τι, μὴ ὑπάρχον βεβαίως, διὰ τὸν ταχυδρόμον. Ἀλλ' οὐτος ἐνόησας τὸν σκοπὸν του τῷ εἶπε

— Μὴ ἐνοχλήσθε, θὰ μοὶ χορηγήσητε ἐν εἰσιτήριον τοῦ ὑπερώου εἰς τὴν πρώτην παράστασιν.

— Θὰ σὰς δώσω δύο, τῷ εἶπεν ὁ Λεονῆς καὶ διευθύνθη εἰς τὸ γραφεῖον τοῦ διευθυντοῦ, ἀναλογιζόμενος τὴν χαρὰν τῆς Γεσουάλδης εἰς τὸ καλὸν μῆνυμα.

Ὁ διευθυντὴς ἅμα εἶδεν ἐρχόμενον τὸν Λεονῆν ἤρχισε νὰ ἀνακινή τὰ βιβλία, τὰς ἐφημερίδας καὶ τὰ παλαιόχρητὰ του τὰ ἐπὶ τῶν τραπέζων διεσκορπισμένα. Ἐχιρεύτησεν ὅθεν αὐτὸν μὲ ὕψος ἀπησχολημένου ἀνθρώπου καὶ προσποιουμένου ὅτι ζητεῖ πρᾶγμα τι. Ἡ ὑποδοχὴ αὕτη κατέστησε τὸν νέον μας μουσικὸν σκεπτικόν. Προητοιμασμένος ὢν νὰ δεχθῇ τοὺς ἐναγκαλισμοὺς τοῦ διευθυντοῦ, εἶχε σχεδιάσει ἐν τῷ νῷ του λογιδρίον τι πλήρες συγκινητικῶν φράσεων. Μετὰ τινα εἰσέτι ἐξέτασιν ἀπελπισθεὶς ὁ διευθυντὴς νὰ εὕρῃ τὸ ζητούμενον, παρετήρησε μετὰ προσοχῆς τὸ θερμόμετρον καὶ εἶπεν,

— Εἰκοσιεπτὰ βαθμοί· ἡ θερμότης καταστρέφει τὰς εἰσπράξεις μας· οὔτε τὸ ἐνοίκιον δὲν εἰσπράττομεν· τριακόσια μόνον φράγκα εἶναι ἀπελπιστικόν. . . . Μόνον, φίλτατε Κ. Λεονῆ. . . πρέπει νὰ σὰς φανερώσω. . . Ἰδοὺ ὁ καιρὸς κλίνει πρὸς τὴν βροχὴν καὶ πιστεύω. . . ἀπὸ τὴν ἑορτὴν τοῦ ἁγίου Βερνάρδου δὲν ἔβρεξε, καὶ τοῦτο ἀπελπίζει τοὺς διευθυντὰς τῶν θεάτρων...

Σὰς ἔλεγον λοιπὸν. . . ὅτι δὲν ἐξέτασα τὸ μελόδραμά σας. . . ποῦ εἶναι. . .

— Ἐκεῖ! εἶπεν ὁ Λεονῆς, δείξας τὸ ἔργον του μὲ ὕψος πατρὸς ἀναγνωρίζοντος τὸ τέκνον του.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ διευθυντὴς ἀνοίγων τὸ βιβλίον. Καλὰ. Ἰπάρχουν μέρη τινα ὠραῖα ἐν αὐτῷ. . . ἀγαπῶ πολὺ τὴν ᾠδὴν. . . παρακαλῶ. . . πρᾶξις δευτέρα. . . Κλεοπάτρα.

Εὐτυχία ὑπερτάτη!

Ἵπερβολικὴ παραφορά

Σὲ τὸν ὁποῖον ἀγαπῶ

Ὦντὲ σεβαστέ! . .

— Εἶναι ὀλίγον ἀρχαῖον τὸ ὕψος, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἀγκυρὰ τοῦτο, διότι τὸ ἐσυνήθισεν. Ἐξαρτάται ἀπὸ τὸν μουσικὸν νὰ μεταβάλλῃ. . . Ἐν γένει εἶναι ἀρκετὰ καλὴ μουσικὴ. . . ἀλλὰ δυστυχῶς, . . πολὺ, παρὰ πολὺ ἴσως συντεθειμένη εἰς τὸ ὕψος τῆς Ἰταλικῆς.

— Καλὰ! . . ἀνέκραξεν ὁ Λεονῆς, ἰδοὺ τέλος εἶναι Ἰταλικὴ ἡ μουσικὴ μου.

— Μάλιστα, εἶπεν ὁ διευθυντὴς ὅστις μόνον τὰς τελευταίας λέξεις εἶχεν ἀκούσει, ἡ μουσικὴ σας εἶναι Ἰταλική. Διακρίνει τις καλῶς τὴν ἐπιβροχὴν τῆς Ῥώμης. Τὸ ὕψος τοῦτο τὸ ὑπεράλπειον ἔπεσε σήμερον εἰς ἀχρησίαν· καὶ αὐτὸς ὁ Ῥοσίνι ἐνόησε τὴν πλάνην εἰς ἣν περιέπεσεν εἰς τὴν Σεμιράμιδα καὶ ἠθέλησε νὰ μεταχειρισθῇ τὴν γαλλικὴν μουσικὴν εἰς τὸν Γουλιέλμον Τέλλον. ἂν ἀπέτυχεν εἰς αὐτὸ τὸ μελόδραμα, πιστεύω νὰ ἐπιτύχῃ κατόπιν, διότι ἔχει πολλὰ προτερήματα.

Ὁ Λεονῆς ἠγέρθη πλήρως θλίψεως καὶ ἔλαβε τὸ ἔργον του.

— Ἀλλὰ, προσέθηκεν ὁ διευθυντὴς, γνωρίζετε τὰ ἀγάματά μου;

— Ὀχι, δὲν τὰ γνωρίζω, εἶπεν ὁ Λεονῆς, ἀπλῶς μόνον διὰ νὰ εἶπῃ τι.

— Εἰς μίαν μόνον πρᾶξιν τοῦ ἔργου σας δύναμαι νὰ συμφωνήσω. Ἰπάρχει εἰς τὴν Κλεοπάτραν σας ὕλη δυναμένη νὰ παρασκευάσῃ ἀξιολώτατον μέρος. Στρέψατε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὸ κωμικόν· εἶναι πολὺ εὐκολόν ὁ Ἀντώνιος ν' ἀρπασθῇ ἀπὸ τὴν Κλεοπάτραν, ὅπερ συμφωνεῖ μετὰ τὴν ἱστορίαν, ἂν καὶ ἀντίθετον εἰς ὅλας τὰς μέχρι τοῦδε ἀρπαγὰς. Δίδετε εἰς τὸν Μάρκον Ἀντώνιον τὸν χαρακτῆρα ἀνθρώπου. . .

Ὁ Λεονῆς ἀκούσας ταῦτα ἐξέβλεψε φωνὴν φρίκης καὶ ἐξῆλθεν, ἀφήσας τὸν διευθυντὴν ὅλως ἐκπεπληγμένον. Οἱ ἰδόντες αὐτὸν διερχόμενον τὴν

ἐδὸν τοῦ Ἰωάννου Ἰακώβου Ρουσώ ἔλεγον. «Ὁ ἀτυχὴς αὐτὸς νεανίας εἶναι τρελὸς,» καὶ τὸν ἠκούθουν διὰ τῶν ὀφθαλμῶν των σπεύδοντα. Ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἐσταματοῦσε καὶ ἐλάμβανε τὴν κεφαλὴν του μεταξὺ τῶν χερσῶν του, ὥσπερ ἤθελε νὰ ἐμποδίσῃ τὸ φεῦγον λογικόν του.

Εἰς τὸ ὑπερῶν του εἰσελθὼν ἔπρεπε νὰ ὑποστῇ τελευταίαν τινὰ δοκιμασίαν, τὴν τρομερωτέραν πασῶν. Ἡ Γεσουάλδη περιχαρὴς ἐκ τῆς καλῆς εἰδήσεως, ἣν εἶχε λάβει, περιεπτύχθη τὸν Λεοντὴν φωνάζουσα.

— Ἰδοὺ τέλος εἶσαι εὐτυχής!

— Τὴν ἀπώθησεν ἡσύχως, ἐκάθησεν ἐπὶ τινος ἑδρας καὶ ἤρχισε νὰ κλαίῃ. Τοῦτο ἰδοῦσα αὕτη ἐγονάτισεν ἐνώπιόν του, ἔλαβε τὰς χεῖράς του καὶ τὸν ἠρώτα ἐπανεὶλημμένως χωρὶς νὰ λαμβάνῃ ἀπάντησιν. Μετὰ μακρὰν σιωπὴν ὁ Λεοντὴς ἐξέθεσε μετὰ πολλῆς δυσκολίας ὡς ἐκ τῆς συγκινήσεως καὶ τῆς θλίψεως του τὴν μετὰ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ θεάτρου ὁμιλίαν του.

— Λοιπὸν τί λέγεις; ἀνέκραξε τελειόνων.

— Λέγω ὅτι σὲ ἀγαπῶ, ἀπεκρίθη ἡ νεᾶνις μὲ μειδίαμα, Χερουβείμ, καὶ τὸν ἐνηγκάλισθη περιπαθῶς.

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχὲς φυλλάδιον.)

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

Ἡ ΕΠΙΣΤΗΜΗ ΤΟΥ ΕΜΠΟΡΙΟΥ.

ὑπὸ Ἰωάννου Σκαλτσούρη δικηγόρου.

Ἐν Ἑλλάδι, ὅπου τόσα τυποῦνται καὶ δημοσιεύονται καθ' ἑκάστην, οὐδὲν σπανιώτερον χρησίμου καὶ καλοῦ βιβλίου, καὶ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Σκαλτσούρη εἶναι ἐν τῶν σπανίων τούτων. Ὁ συγγραφεὺς τοῦ ἀναγγελλομένου βιβλίου εἶναι εἰς ἐκ τῶν ἀκαμάτων καὶ δραστηρίων ἑκείνων τῆς ἐπιστήμης θιασωτῶν, ὅστις δὲν καταναλίσκει τὸν χρόνον εἰς ἀγόνους πολιτικὰς θεωρίας, ἱκανὰς μόνον εἰς τὸ νὰ ταραξῶσι προσκαίρως τὰ πλήθη, ἀλλὰ θηρεῖ φιλοπόνως τί τὸ χρήσιμον ἐν τῇ πολιτείᾳ καὶ τῇ κοινωνίᾳ, καὶ τοιοῦτον ἐν τῷ ἐθνικῷ συσσίτιῳ προσφέρει ἡμῖν ἔρανον, ἄνευ κόμπου καὶ θορύβου, ἄνευ ἀξιώσεων. Ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς δὲν εἶναι ἐπαναλέγομεν ἐκ τῶν ἐπιδιωκόντων τὴν δημοτικότητα διὰ πομπῶν περὶ ἐλευθερίας καὶ ἰσότητος κηρυγμάτων ἀκριβοῦς παρατηρητὴς τῶν γινομένων παρ'

ἡμῖν, συνέλαβεν ἀληθεῖς περὶ τῶν πραγμάτων μας ἰδέας, καὶ τὰς περὶ τούτων κρίσεις του ἐκφέρει θαρραλέως ἄνευ δισταγμοῦ ὡς προσήκει ἀνεξαρτήτως καὶ φίλῳ τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας ἀνδρὶ. Τίς δύναται, λόγου χάριν, ν' ἀρνηθῇ τὴν ἀληθειαν τῶν ἐν τῷ προλόγῳ τοῦ συγγραφέως λεγομένων, ὅτι ὁ βρωμαντικὸς τῶν λαῶν ἐνθουσιασμὸς διὰ τὴν ἀνάστασιν τοῦ ἐλληνικοῦ ἔθνους μεγίστην ὑπέστη ὕψισιν, ἐὰν μὴ τέλειον ἀπεσθῆσθαι, ἡ δὲ πλήρης τῶν ἐθνικῶν μας πόθων πραγματώσις δὲν ἔγκειται οὔτε εἰς τοὺς ἐσωτερικοὺς διαπληκτισμοὺς, οὔτε εἰς τὸ ἰδανικὸν τῆς τῶν θεσμῶν τελειότητος, οὔτε εἰς τὴν ἐγκατάστασιν τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ ἀτόμου ἐπὶ τῆς τῶν πραγμάτων διευθύνσεως; Μόνη ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ τοῦ λαοῦ μόρφωσις, ἐκφωνεῖ ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἡ τῆς βιομηχανίας ἀνάπτυξις, καὶ τὴν εὐημερίαν τῆς Ἑλλάδος δύναται νὰ ἐξασφαλίσωσι καὶ τὸν ἐθνικὸν ἀγῶνα νὰ φέρωσιν εἰς πέρας καὶ συμπλήρωσιν. Ἐνός, ἐπὶ τέλους λέγει, ἅπαντα ἡ τοῦ ἔθνους δραστηριότης ἐξαντλεῖται εἰς ἀτελευτήτους καὶ ἀγόνους θεωρητικὰς περὶ τὴν πολιτικὴν συζητήσεις, πλείστον δὲ μέρος τῆς νεολαίας ἐποφθαλμιᾷ εἰς τὰς δημοσίας θέσεις ὡς τὸ προσφορώτερον μέσον πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς ἐνεργότητός της καὶ πρὸς ἀνέυρεσιν πόρων, ἡ Πατρίς καρκινοβατοῦσα ἐξουδενοῦται καὶ παραλύεται. Ἐπιδοθέντες ἅπαντες εἰς τὴν ῥαψωδίαν ξένων θεσμοθεσιῶν, καὶ ἀνενδότως σπουδάζοντες πῶς νὰ ὑψώσωμεν αὐτὰς εἰς τὸ ἑπαικρὸν τῆς τελειότητος, παρελείψαμεν τὴν βάσιν ἐφ' ἧς ὄφειλε ν' ἀνεγερθῇ τὸ νομοθετικὸν οἰκοδόμημα, παρημελήσαμεν τὴν κοινωνικὴν διάπλασιν ἐξ ἧς ἤρτηται ἡ τελεσφορία καὶ ἡ κατευόδωσις τῶν νομοθετικῶν καὶ πολιτευματικῶν διατάξεων καὶ θεσμῶν.» Ἐὰν εἶχομεν κατὰ νοῦν νὰ ποιήσωμεν γνωστὰς ἅπασας τὰς ἐν τῷ ὀραίῳ προλόγῳ τοῦ συγγραφέως περιεχομένας ἀληθείας, ὄφειλάμεν ν' ἀντιγράψωμεν ὁλόκληρον τὸ τελευταῖον αὐτοῦ μέρος· ἀλλὰ τοιαύτη δὲν εἶναι ἡ ἡμετέρα πρόθεσις· ἀπλῶς ἔχομεν σκοπὸν νὰ ἐκθέσωμεν δεῖγματα τινὰ τοῦ βιβλίου καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ συγγραφέως, ὁ βουλούμενος δὲ νὰ λάβῃ τελείαν γνῶσιν αὐτοῦ ἅς λάβῃ ἀνὰ χεῖρας αὐτὸν τὸν συγγραφέα. Ὁμολογητέον ὅτι τὸ κήρυγμα τοιούτων ὀρθῶν καὶ πρακτικῶν ἰδεῶν δὲν εὐαρεστέι εἰς τὴν σχολὴν τῶν ἰδανικολόγων πολιτικῶν μας. Ἄμοιροι οὗτοι ὅπως πρακτικοῦ πνεύματος, καὶ μὴ δυνάμενοι νὰ εἰσδύσωσιν εἰς αὐτὰ τὰ πράγματα ὅπως ἐξ αὐτῶν σχηματίσωσι τὰς